

Krzysztof Gładkowski
INP UWM w Olsztynie

Komunikat na temat projektu programu obchodów Międzynarodowego Roku Feliksa Nowowiejskiego*

Szanowni Państwo,

dziękuję bardzo za zaproszenie na wydarzenie, jak określono dzisiejsze spotkanie, zorganizowane dzięki współpracy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego z Miejskim Ośrodkiem Kultury w Olsztynie, poświęcone pamięci polskiego kompozytora, dyrygenta, pedagoga, organisty i organizatora życia muzycznego, Feliksa Nowowiejskiego. Moje podziękowanie kieruję szczególnie do p. prof. dra hab. Lecha Szarzyńskiego, Dyrektora Instytutu Muzyki na Wydziale Sztuki naszego Uniwersytetu i p. dr Ilony Dulisz, która uwzględniła moje wystąpienie przed Państwem w programie dzisiejszego spotkania.

Moje wystąpienie – jako pracownika Instytutu Nauk Politycznych – może Państwa dziwić. Jednak p. prof. Lwszek Szarzyński, wiedząc o moich staraniach o ogłoszenie Międzynarodowego Roku Feliksa Nowowiejskiego zaprosił mnie do wzięcia udziału w Soloniku Feliksa Nowowiejskiego. Jak doszło do podjęcia przeze mnie starań o ogłoszenie wspomnianego roku. Przebywając w kwietniu br. w Berlinie odwiedziłem kościół św. Pawła przy klasztorze Dominikanów w dzielnicy Moabit. Na kościele zobaczyłem tablicę upamiętniającą Feliksa Nowowiejskiego, na której przeczytałem napis następującej treści: „Hier lebte und arbeitete bis 1909 der polnische Komponist, Dirigent und Organist FELIKS NOWOWIEJSKI 7.2.1877 – 18.1.1946 Sein musikalisches Wirken in beiden Kulturkreisen – dem deutsche und dem polnischen – machte ihn einem frühen Mittler der euripäischen Gedankens. Mit seinem in Berlin entstandenem Oratorium >>Quo vadis<< erlange er Weltruhm”/Tu żył i pracował do 1909 roku polski kompozytor, dyrygent i organista Feliks Nowowiejski 7.2.1877 – 18.1.1946 Jego muzyczna działalność w obu kręgach kultury – polskim i niemieckim – czynią go wczesnym przekazicielem europejskiej idei. Swoim w Berlinie powstałym oratorium >>Quo vadis<< zdobył on światowy rozgłos”. Postanowiłem od razu porozmawiać z administratorem kościoła o możliwości nawiązaniu współpracy w celu ewentualnego zorganizowania koncertu przez Wydział Sztuki UWM czy Filharmonię im.

* Teks ten jest referatem wygłoszonym 23 października 2015 r. podczas ogólnopolskiej konferencji poświęconej Feliksowi Nowowiejskiemu pt.: *Salon Feliksa Nowowiejskiego*, zorganizowanej przez Instytut Muzyki, Wydziału Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie. Spotkałem się z życzliwością i otwartością ojca Michaela M. Dillmanna. Niezwłocznie napisałem mail do Dziekana Wydziału Sztuki prof. dra hab. Benedykta Błońskiego. Po powrocie do Olsztyna odbyłem kilka rozmów z p. Dzikaniem, który zachęcił Rektora UWM prof. dra hab. Ryszarda Góreckiego do wystąpienia do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP o ogłoszenie Międzynarodowego Roku Feliksa Nowowiejskiego. Co też nastąpiło 12 sierpnia 2015 r.

Przygotowując wniosek do Ministerstwa zaproponowano w związku z przypadającymi na rok 2016 wydarzeniami i rocznicami wykonanie najwybitniejszego dzieła Feliksa Nowowiejskiego podczas ich obchodów. Program ten obejmował:

Wśród licznych i różnorodnych dzieł Kompozytora oratorium *Quo vadis* należy do najwybitniejszych i może stanowić oś przewodnią dla kilku ważnych wydarzeń, które wiążą się z kulturą i polityką międzynarodową. Należą do nich m.in.:

1) wizyta w Polsce w lipcu 2016 roku Ojca Świętego Franciszka z okazji Światowych Dni Młodzieży (umieszczenie w programie obchodów ŚDM wykonania Oratorium w obecności papieża Franciszka wydaje się szczególnie uzasadnione w dniu 29.07 przed lub po drodze krzyżowej, przywołanie męczeństwa pierwszych chrześcijan przez Oratorium i film *Quo vadis* połączone z rozdaniem młodzieży z całego świata dzieła polskiego noblisty, Henryka Sienkiewicza powinno dokonać się w duchu solidarności z dzisiejszym Kościołem męczenników, zwłaszcza że młodzież z wielu krajów – gdzie prześladowania mają miejsce – przybędzie do Krakowa);

2) przypadającą 17 czerwca 2016 roku dwudziesta piąta rocznica podpisania *Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy* (oratorium napisał F. Nowowiejski w Berlinie i tam upamiętniono go jako człowieka dwóch „kręgów kulturowych”); Nowowiejski określił swoją tożsamość narodową m.in. w wyniku współpracy z chórami polskim w Berlinie, fakt ten jest jednym ze świadectw atrakcyjności polskiej kultury;

3) tysiąc pięćdziesiąta rocznica powstania Państwa Polskiego (zarówno twórczość patriotyczna, jaki oratorium *Quo vadis* doskonale wpisują się w obchody tej rocznicy); poza rocznicą traktatu właśnie obchody rocznicy powstania państwowości polskiej oraz tysiąclecie chrztu Polski najdobitniej mogą być podkreślone właśnie wykonaniem Oratorium *Quo vadis* Feliksa Nowowiejskiego podczas centralnych uroczystości jubileuszowych;

4) przypadająca 2 kwietnia rocznica śmierci Jana Pawła II może być okazją do wykonania oratorium (lub *Missa pro pace – Mszy w intencji pokoju* Feliksa Nowowiejskiego)

w Rzymie (Cz. V oratorium *Quo vadis* nosi tytuł: *Ruiny Koloseum*); kompozytor za twórczość religijną uhonorowany został tytułem szambelana papieskiego przez papieża Piusa XI;

5) przypadająca 18 kwietnia 2016 roku sześćdziesiąta piąta rocznica Traktatu Paryskiego, który dał podwaliny Wspólnocie Europejskiej (oratorium *Quo vadis* może być kulturową odpowiedzią Polski na pytanie o przyszłość Unii Europejskiej);

6) wykonanie oratorium *Quo vadis* oraz marszu *Pod sztandarem pokoju* a także utworów o tematyce regionalnej Feliksa Nowowiejskiego w Brukseli dla członków Parlamentu Europejskiego z okazji promocji województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz obchodów związanych z rocznicą państwowości polskiej;

7) Oratorium *Quo vadis* 2017 rok – rocznica wykonania w 1912 roku pod dyrekcją Kompozytora w Carnegie Hall w Nowym Jorku.

Przedstawiłem Państwu roboczą wersję obchodów Roku Nowowiejskiego, związaną z rocznicami głównie w kraju. W związku z nimi podjęliśmy rozmowy z osobistościami Kościoła w Polsce, arcb. Wojciech Zięba (lipiec 2015), kard. Stanisław Dziwisz (dyrektor Piotr Sułkowski sierpień 2015), arcybp. Józef Górzyński (9 września 2015), wiceprzewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, arcybiskup, prof. dr hab. Marek Jędraszewski (Olsztyn, 11.09.2015), przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, arcybiskup Stanisław Gądecki (początek października 2015). Wszyscy odnieśli się do naszych propozycji bardzo pozytywnie. Pan Dziekan prof. dr hab. Benedykt Błoński rozmawiał też z Dziekan Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy na temat obchodów Roku Nowowiejskiego. Dzięki staraniom dyrektora filharmonii olsztyńskiej, która w przyszłym roku obchodzi swoje siedemdziesięciolecie, utworzenie orkiestry, sprawa obchodów trafiła już do Kancelarii Prezydenta RP, a także do komisji sejmowej do spraw kultury, niestety zgłoszenia inicjatyw komisja przyjmuje do 20 października, a sejm zakończył tydzień wcześniej obecną kadencję. Wszelkie działania zatem nie mają stosownego umocowania, stąd obecnie wiele prac jest w stanie zawieszenia.

Przedstawiony projekt, ma charakter roboczy, jest podstawą do rozmowy na temat ostatecznego jego kształtu. Gdyby udało się powołać ogólnopolski komitet organizacyjny to niewątpliwie można i należy podjąć rozmowy z filharmoniami i chórami w kraju i za granicą. Warto pomyśleć np. o Lwowie, gdzie 11 kwietnia 1906 roku, wykonano *II Symfonię h-moll* oraz oratorium *Znalezienie św. Krzyża*, Usti nad Łabą, gdzie 4 maja 1907 roku miała miejsce

prapremiera oratorium *Quo vadis*, Amsterdamie, gdzie 22 października 1909 roku miała miejsce premiera poprawionej wersji tego oratorium.

Obchody roku Feliksa Nowowiejskiego są doskonałą okazją do nadania tytułu doktora *honoris caus* przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, pochodzącemu z Prus Wschodnich kompozytorowi, organiście i dyrygentowi z Düsseldorfu – Oskarowi Gottliebowi Blarr'owii. Prof. O. G. Blarr jest szczególnie zasłużony w ratowaniu zabytkowych organów m.in. Warmii i Mazur. Jest on orędownikiem pełnej restauracji organów w Kościele św. Anny w Barczewie, na których grał Feliks Nowowiejski. Profesor w 1998 roku doprowadził do wykonania w Düsseldorfie oratorium *Quo vadis*, którym sam dyrygował.